

Dokumentin sisältö

OSA I: VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2017

....1 Johdanto

....2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

....3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II: HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2018 - 2021

....4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

....5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

....6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III: VALTUUSTOKÄSITTELY

....7 Suunnitelman laatijat

....8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I:VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2017

1 Johdanto

Kuntalain (410/2015) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Hyvinvointi koostuu terveydestä, turvallisuudesta, materiaalisesta ja koetusta hyvinvoinnista / elämänlaadusta. Hyvinvointia voidaan tarkastella sekä yksilöllisestä että yhteisöllisestä näkökulmasta. Edistäminen tarkoittaa mahdollisuuksien luomista.

Yksilölliseen hyvinvointiin merkittävimmin vaikuttavat elämäntavat sekä ympäristö- ja sosiaaliset tekijät. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, työhön ja koulutukseen liittyvät seikat sekä toimeentulo.

Kunnan toiminnassa hyvinvoinnin edistäminen tarkoittaa kunnan kunkin toimialan yksinään tai yhdessä sekä yhteistyökumppanien kanssa tekemää työtä, jolla pyritään luomaan puitteet tai vaikuttamaan sekä yksilöiden että yhteisöjen tekemiin valintoihin niin, että hyvinvointi pysyisi tai kohenisi ja asukkaiden välinen eriarvoisuus hyvinvoinnissa vähenisi. Ympäristöön kohdistuvalla toiminnalla pyritään luomaan hyvinvointia edistävä asuin-, työ- ja elinympäristö.

Kunta luo puitteet ja toteuttaa palvelut, joiden avulla kukin kuntalainen / yhteisö voi tehdä hyvinvointiinsa vaikuttavia valintoja. Hyvinvoinnin edistäminen kunnan toiminnassa ei ole erillistä toimintaa vaan kunnan jokapäiväistä toimintaa ja tähän toimintaan vaikuttavat merkittävästi kunnan tekemät valinnat päätöksenteossa.

Hyvinvointityön keskeisiä painopistealueita määrittellen edellisen valtuustokauden ajalta tehdyn hyvinvointikertomuksen tietojen pohjalta valtuustokaudeksi tehtävällä hyvinvointisuunnitelmalla. Kuntalaisten hyvinvointia ja tehtyjä toimenpiteitä raportoidaan vuosittain sekä valtuustokaudelta tehtävällä hyvinvointikertomuksella, jossa määrittellen tulosten pohjalta hyvinvoinnin kehittämisen painopistealueita seuraavalle valtuustokaudelle.

Sastamalassa ensimmäinen laaja hyvinvointikertomus -raportti tehtiin vuonna 2012 silloiselta valtuustokaudelta. Painopistealueita, joihin kehittämistoimenpiteitä tietojen perusteella on suunniteltu tehtävän valtuustokaudella 2013-2017 ovat olleet:

- terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen johtaminen
- verotulojen ja nettokustannusten sopeuttaminen
- lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin parantaminen - perhepalveluverkosto ja toimintatapojen kehittäminen
- nuorisotyöttömyyden vähentäminen
- runsaan terveyspalveluiden käytön vähentäminen ja erityisesti psykiatristen palveluiden käytön syiden selvittäminen
- ikäihmisten palveluiden kehittäminen
- asukkaiden mukaan ottaminen palveluprosessien suunnitteluun, kuuleminen ja osallistaminen
- joidenkin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden kehittäminen

Valtuustokauden 2018-2021 hyvinvointisuunnitelman keskeiset osa-alueet määrittävät päivitetyn kuntastrategian ja eri toimialojen tunnistamien kuntalaisten hyvinvoinnin ja palveluiden tarpeiden mukaisesti huomioiden edellisen valtuustokauden hyvinvointitieto. Hyvinvointityön johtaminen ja päätöksenteko organisoidaan uudelleen Punkalaitumen irtauduttua yhteisestä hyvinvointisuunnittelutyöstä sekä sote- ja maakuntauudistuksen vuoksi. Tähän muutokseen liittyy myös järjestöyhteistyön uudelleen tarkastelu.

Merkittävä muutos kaupungin hyvinvoinnin edistämistyössä kokonaisuutena tulee sote- ja maakuntauudistuksen myötä. Tällöin maakuntaan siirtyvien toimintojen osalta hyvinvoinnin edistämistä vastuu siirtyy maakunnalle ja maakunnan ja kunnan palveluissa tulee uusia yhdyspintoja, joissa hyvinvoinnin edistäminen on sovittava toimijoiden yhteistyönä.

Kuntien hyvinvointityön kannustimeksi on suunniteltu valtionosuuden lisäosaa, ns. HYTE -kertoimen mukaan määrittyvää korvausta, ja sen saamiseksi seurataan ja arvioidaan hyvinvoinnin johtamista (9 indikaattoria), peruskoulutuksen (10 indikaattoria) ja liikuntatoimen (10 indikaattoria) tehtävien hoitamista.

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Hyvinvoinnin johtaminen

Terveydenedistämistä aktiivisuus kokonaisuudessaan on parantunut alla olevan taulukko 1:n [TEA -viisarin](#) tulosten mukaan. Erityisesti kuntajohdon osalta muutos on ollut huomattava edellisen valtuustokauden aikana, mutta tulevat muutokset edellyttävät hyvinvoinnin johtamisen kehittämistä edelleen. Taulukko 2:ssa on vertailua terveydenedistämistä aktiivisuudessa Sastamalan ja koko maan tulosten välillä.

Taulukko 1

Pisteet	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Terveydenedistämisasiivisyys	75	73	72	72	70	65	55	58	55	48
Kuntajohto	83	..	74	..	69	..	41
Perusopetus	67	..	68	..	66	..	63	..
Lukiokoulutus	..	65	..	69	..	62
Ammatillinen koulutus
Liikunta	..	84	..	87	..	88	..	57
Perusterveydenhuolto	..	63	..	60	..	64	..	55	..	48
Ikääntyneiden palvelut	83

Taulukko 2

	Sastamala	Koko maa
Terveydenedistämisasiivisyys	75	71
Kuntajohto	83	79
Perusopetus	67	69
Lukiokoulutus	65	70
Ammatillinen koulutus	..	67
Liikunta	84	71
Perusterveydenhuolto	63	66
Ikääntyneiden palvelut	83	73

Kuntajohdon TEA -viisarin tuloksista tehdyt yhteenvedot vahvuuksista ja kehittämiskohteista löytyvät [tästä linkistä](#).

TEA -viisarin tulokset muodostuvat THL:n (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen) kuntiin eri toimialueille joka toinen vuosi lähettämien kyselyjen tuloksiin sekä kansallisiin tilastotietoihin. Tietoa tulosten muodostumisesta sekä kyselylomakkeet löytyvät [THL:n nettisivulta](#).

Terveydenhuoltolain (12 §) mukaisen päätösten ennakkoarvointimenettelyn (EVA -menettely) ohjeet on päivitetty ja hyväksytty johtoryhmässä sekä järjestetty koulutus EVA -menettelystä johtajille ja esimiehille vuoden 2013 tammi-helmikuun aikana. Menetelmän käyttö päätösten valmistelussa ja päätöksenteossa on ollut satunnaista.

Hyvinvoinnin johtamisen osalta tulee muutos Punkalaitumen kanssa tehdyn yhteistyön sekä sote- ja maakuntauudistuksen myötä. Järjestöyhteistyötä on korostettu tulevassa sote- ja maakuntauudistuksessa. Sastamalassa on paljon kehitetty järjestöyhteistyötä, mutta järjestöjen taholta on otettu yhteyttä yhteisen järjestöohjeen valmistelemiseksi, jolla yhteistyöstä saataisiin suunnitelmallisempaa ja koordinoitumpaa.

Hyvinvointikoordinaattori on osallistunut Pirkanmaan hyvinvointikoordinaattorien verkoston sekä alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmän toimintaa nsekä kuuluu maakunta-sote -valmistelussa Pirkanmaan hyvinvoinnin edistämistyötä valmistelemaan työryhmään. Hyvinvointikoordinaattorin työpanos on osa-aikainen, muun työn ohella tehtävää koordinoitua.

Turvallisuus

Turvallisuuskysely kuntalaisille toteutettiin lokakuussa 2015 ja siihen vastasi 264 henkilöä, naisia 174 ja miehiä 90. Suurin osa vastaajista kuului ikäryhmään 26-65 v. Merkittävimpiä puutteina turvallisuuskyselyssä nousivat esiin liikenteeseen ja liikumisväyliin liittyvät asiat; liikennekäyttäytyminen, liikenteen meluhaitat, liikennevalvonnan vähäisyys ja liikenneväylien huono kunto. Lisäksi mainintoja tuli huumeiden käyttäjistä taajamissa, vanhemmat eivät huolehdi lapsistaan, koululaisten ongelmakäyttäytyminen sekä työttömyys, eriarvoisuus ja syrjäytyminen. Kyselyn tulokset on käsitelty kaupungin johtoryhmässä ja veloitettu kukin toimialue käsittelemään omaan toimintaansa liittyvät asiat.

Turvallisuusasioiden monialaiseen käsittelyyn tarvittaisiin tiiviimpää yhteistyötä tavoitteena pitää yllä osaamista turvallisuusasioista ja seurata kaupungin turvallisuustilannetta sekä kehittää turvallisuuteen liittyviä asioita.

Verotulojen ja nettokustannusten sopeuttaminen

Tasapainoinen talous luo perustan kuntalaisille tuotettavien palveluiden ja lakisääteisten tehtävien toteuttamiselle ja mahdollistaa myös alueen elinvoimaa lisäävien toimenpiteiden ja investointien toteuttamisen. Sastamalassa talouden haasteena on ollut verotulopohjan heikko kehitys yhdistettynä väestörakenteesta johtuvaan lisääntyvään palvelutarpeeseen. Samanaikaisesti väestön väheneminen on leikannut sekä verotuloja että asukasmäärään perusteella määräytyviä valtionosuuksia.

Sastamalassa on toteutettu vuosina 2015-2017 suunnitelmallista talouden tasapainotusta valtuuston hyväksymän toimenpideohjelman

mukaisesti ja kustannusten voimakas kasvu suhteessa muihin kuntiin on näinä vuosina tasaantunut. Toimenpideohjelma on sisältänyt palvelurakennetta koskevia ratkaisuja, pienempiä päivittäistyöhön ja tehtävien uudelleenjärjestelyyn liittyviä toimenpiteitä sekä myös asiakasmaksu- ja veroprosenttitarkastelua. Talouden ja toiminnan yhteensovitus jatkuu myös suunnitelmakaudella 2018-2021 erikseen määriteltävän toimenpideohjelman mukaisesti. Taloussuunnitelmassa taloudenhoidon reunaehdoksi on asetettu kilpailukykyisen ja kuntalaisille kohtuullisen verotus- ja velkatason säilyttäminen.

Sote- ja maakuntauudistus saattaa tuoda lisähaasteen kaupungin talouden sopeuttamiselle. Uudistuksen talousvaikutuksista ei ole vielä käytettävissä riittävän tasoisia pohjalaskelmia.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin parantaminen

Perhepalveluverkosto -toimintamallilla on monialaisesti vastattu lasten ja perheiden tuen ja avun tarpeeseen kehittämällä uusia toimintakäytäntöjä ja palveluja sekä ottamalla käyttöön jo muualla hyviksi havaittuja käytäntöjä.

Valtuustokauden aikana tuli esiin lasten ja nuorten sekä heidän vanhempiansa elintavoissa pitkään jatkuessaan hyvinvointiin liittyviä ongelmia aiheuttavia asioita. Tähän asiaan haluttiin nopeasti tarttua ja lanseerattiin **Terve ja liikkuva Sastamala** -toiminta, jossa kaupungin eri toimialat yhdessä ja muiden toimijoiden, mm. yhdistykset ja yritykset, kanssa pyrkivät vahvistamaan ja tukemaan lasten, nuorten ja perheiden terveellisiä elintapoja. Elintavoillahan on suurin merkitys ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Tässä yhteydessä lähdettiin myös pilottikunnaksi **Seinäjoen Lihavuus laskuun -ohjelmaan**, jossa on saatu hyviä tuloksia vastaavatyypisissä ongelmissa.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen etenkin edellä mainituilla tavoilla ja uusia toimintamalleja kehittämällä on tarpeen myös valtuustokaudella 2017-2020.

Koko valtuustokauden varhaiskasvatuksessa on ollut teemana perheiden hyvinvoinnin tukeminen pääaihealueina liikunta ja ravitsemus. Tätä on toteutettu mm. pitämällä vanhempainiltoja ravitsemusasiasta, lisäämällä lasten omaehtoista ja suunniteltua liikuntaa, osallitumalla liikuntatempauksiin ja järjestämällä ulkoilmatapahtumia, joissa on ollut vanhemmat mukana.

Kotona olevien huoltajien lapsilla on oikeus 20 tunnin / viikko varhaiskasvatukseen ja perustellusta syystä laajennettuun oikeuteen. Esiopetus on toteutettu kokonaan vuoden 2015 elokuusta alkaen varhaiskasvatuksen piirissä ja siihen osallistuu lähes koko ikäluokka. Esikoululaisten osalta syksyllä 2014 tuli muutos oppilashuoltolain myötä ja tällöin yksilöllisen työn rinnalle tuli yksikkökohtainen hyvinvointia laajemmin kehittävä ja suunnitteleva oppilashuoltoryhmä, joka tekee monialaista työtä.

Vuonna 2015 aloitettiin muutamassa esikouluryhmässä Sastamalan musiikkiopiston kanssa eskari-muskari, jolloin musiikkileikkikoulu järjestetään esiopetuksen / päivähoiton aikana. Näin olleen vanhempien ei tarvitse illalla lähteä kuljettamaan lasta musiikkileikkikouluun.

Perusopetuksessa sekä toisen asteen (lukio ja ammatillinen) koulutuksessa olevien hyvinvoinnista saadaan tietoa pääosin joka toinen vuosi toteutettavasta kouluterveyskyselystä. Vuoden 2015 kysely kuitenkin epäonnistui valtakunnallisesti ja näin ollen edelliset tiedot ennen vuoden 2017 kyselyä ovat vuodelta 2013. Perusopetuksessa oleville toteutetaan lisäksi joka lukuvuosi hyvinvointiprofiili-kysely ja oppilaiden huoltajille Wilma-kysely. Myös lukiokoulutuksessa kerätään vuosittain opiskelijoiden ja huoltajien näkemyksiä lukiokoulutuksesta. Kyselyissä on myös hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Tarkemmin kyselyjen tuloksia on raportoitu valtuustokauden Sastamala hyvinvointikertomuksessa.

Sastamalan perusopetuksen ja toisen asteen opiskeluhoitoa ohjaa ja kehittää opiskeluhoillon ohjausryhmä. Moniammatillisessa ohjausryhmässä on edustus myös toisen asteen oppilaitosten opiskelijoilla. Jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa toimii koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä, joka suunnittelee yksiköiden yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Opiskeluhoitoryhmissä on oppilas- ja opiskelijajäseniä. Kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden on mahdollista päästä koulupsykologin tai kuraattorin / koulun sosiaalityöntekijän vastaanotolle. Tarvittaessa yksittäisen opiskelijan hyvinvoinnin ja opintojen edistymisen tukemiseksi koolle kutsutaan monialainen asiantuntijaryhmä.

Sastamalan perusopetuksessa käynnistyi elokuussa 2017 liikunnan kehittämishjelma, Liikkuva Koulu, jonka tavoitteena on saada passiiviset koululaiset liikkumaan ja samalla herättää kipinä liikuntaharrastusta kohtaan. Kouluille on hankittu monipuolisia liikuntavälineitä, koulujen piha-alueita on kehitetty liikkumista suosiviksi sekä järjestetty maksutonta liikuntakerhotoimintaa yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa. Liikunta- ja lähiliikuntapaikkoja on kunnostettu ja ylläpidetty perheiden liikuntatottumusten aktivoimiseksi. Liikunnallistamista on edistetty myös erilaisissa tapahtumissa ja puuhapäivissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Paikallisten liikuntaseurojen kanssa on pyritty saamaan liikkeelle lapset ja nuoret, jotka eivät liiku terveydensä kannalta riittävästi ja samalla on pyritty myös kilpailuttamaan toimintaan. Lasten ja nuorten soveltavaa liikuntatarjontaa on lisätty huomattavasti.

Liikuntaneuvolatoimintaa ja liikuntalähetteen käyttöä on toteutettu muutama vuosi, aluksi työikäisille ja ikäihmisille ja tämän jälkeen sitä on hyödynnetty myös nuorten ja lapsiperheiden palveluissa kouluterveydenhuollon ja liikuntapalveluiden yhteistyönä.

Ravitsemusasioihin on panostettu eri toimialojen yhteisen ravitsemussuunnittelun kautta sekä tarjoamalla ravitsemusongelmiin ravitsemusterapeuttipalveluja. Tavoitteena on ollut lisätä tietoisuutta terveyttä edistävästä ruokailutottumuksista sekä taata mahdollisuus terveelliseen arkiaruokailuun jokaisessa ikäryhmässä. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden ravitsemusasioissa:

- perusterveydenhuollossa on kiinnitetty huomiota syömispulmiin ja lihavuuden tunnusmerkkeihin ja tarvittaessa ohjattu

- asianmukaisen tuen piiriin, toimipisteissä jaettavana ollut ohjausmateriaali on ajankohtaista
- ruokakasvatus on osa varhaiskasvatussuunnitelmaa ja henkilöä on koulutettu [Sapere](#) -ruokakasvatusmenetelmään
- perhe- ja sosiaalipalveluissa on huomioitu vaikeassa elämäntilanteessa olevien perheiden tuen tarve myös ravitsemuksen osalta, vaikka resurssit eivät riittäneet ennaltaehkäisevään työhön
- vaikeimmissa elämäntilanteissa olevat perheet saivat yksilöllistä ohjausta ravitsemusterapeutilta
- ruokapalveluissa huomioitiin ravitsemussuosituksia, ruuan maistuvuus sekä erityisruokavaliot päiväkotij- ja kouluruokailussa
- ravitsemusopetus ja kouluruokailu eivät kuuluneet 2013-2016 opetussuunnitelmaan
- kouluruokailuun oli varattu suosituksen mukainen vähintään 30 min, mutta osalla oppilaista ruokailu alkoi ennen klo 10.30
- kouluruokailuun osallistui alakoulussa 100 % oppilaista, mutta 8. ja 9. luokkalaisista kouluterveyskyselyn 2013 mukaan 77 % oppilaista
- aikuinen söi oppilaiden kanssa ruokasalissa
- malliaterviat oli esillä ajoittain
- koulu ja ruokapalvelut tekivät yhteistyötä ruokalistasuunnittelun osalta
- runsaasti rasvaa ja sokeria sisältäviä juomia ja välipaloja ei tavallisesti ollut saatavilla kouluissa
- mahdollisuus välipalaan oli vain osalla oppilaista
- ravitsemuksen vuoksi tukea tarvitsevat tunnistettiin opiskelijaterveydenhuollossa ja tarvittaessa ohjattiin ravitsemusterapeutin ohjaukseen.

Ehkäisevän päihdetyön osalta valtuustokauden tavoitteissa korostui nuorille räätälöitävän vaikuttavan mallin kehittäminen sekä paikallisen alkoholipolitiikan luominen. Nuorille suunnattua kokonaisvaltaista ennaltaehkäisevää päihdetyötä tehtiin perhepalveluverkostossa, jossa lanseerattiin [Roti-malli](#). Yhteistyössä [Ehyt ry:n](#) kanssa on järjestetty ”miten puhua kannabiksesta” -koulutus sekä valtuustokauden alussa pidettiin koulutusta yhteistyössä [Lasinen lapsuus -hankkeen](#) kanssa vanhempien päihteiden käyttöön puuttumisesta lasten kanssa työskenteleville. Ehkäisevän päihdetyön osana on monialaisesti osallistuttu ehkäisevän päihdetyön viikkoon vuosittain marraskuussa, jolloin on tehty erilaisia testejä ja jaettu päihdetietoutta niin kunnan työntekijöille kuin kuntalaisillekin.

Paikallisen alkoholipolitiikan ([PAKKA](#)) -toiminnan puitteissa on tehty yhteistyötä niin AVI:n kuin THL:n kanssa ja kehitetty pienemmälle kunnalle sopivampaa Pakka -toimintamallia. Yhtenä osana PAKKA -toimintaa teetettiin ”Sastamalan päihdetilanne” -kysely. Kyselyyn vastasi 95 henkilöä. Kyselyssä nousi esiin huoli kaupunkikuvasta, jossa humalajuominen näkyy, huoli läheisistä sekä huoli nuorten tilanteesta. Pakka -toiminnan mukainen yhteistyö elinkeinoelämän kanssa ei valtuustokaudella käynnistynyt yrityksestä huolimatta.

Sastamala on Punkalaitumen kanssa yhteistyössä järjestänyt etsivää nuorisotyötä vuodesta 2011 alkaen. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa palvelujen ulkopuolella olevat nuoret ja ohjata heidät palvelujen piiriin sekä tuottaa tietoa nuorten elinolosuhteista. Vuonna 2016 etsivää nuorisotyötä kokeiltiin myös toiminnallisilla ryhmätyömentelmin. Etsivän nuorisotyön asiakkaina on ollut vuosittain noin 150-200 asiakasta ja palveluun ohjautuneista nuorista suurin osa on tullut toisen asteen oppilaitoksista tilanteissa, joissa opinnot ovat keskeytyneet tai olleet vaarassa keskeytyä.

Lapsiperheiden sosiaalityössä valtuustokauden keskeisenä teemana on ollut ennaltaehkäisevien perhepalveluiden lisääminen tarkoituksena vähentää viimesijaisia lastensuojelutoimenpiteitä ja kalliita sijaishuollon kustannuksia. Tietyt kriteerit täyttävien perheiden on ollut mahdollista saada jo ennen lakisääteistä muutosta lapsiperheiden kotipalvelua palvelusetelillä sekä ennaltaehkäisevää perhetyötä. Uusina palveluina on tullut ennaltaehkäisevänä sosiaalipalveluna tukiperhe- ja tukihenkilöpalvelut myös muille kuin lastensuojeluasiakkaille sekä sosiaalihuoltolain perusteella järjestettävät lapsiperheiden sosiaalityöntekijän palvelut. Lisäksi järjestetään valvottuja tapaamisia ja vaihtoja eroperheissä.

Lasten, varhaisnuorten ja lapsiperheiden perusterveydenhuoltopalveluissa kehitettiin vuoden 2016 aikana uusi perhevalmennusmalli, neuvoloissa annetaan moniammatillista perhevalmennusta ja 2 -vuotiaiden vanhemmille suunnattua kasvatuksellista ohjausta. Kouluterveydenhuollossa 5 luokan laajan terveystarkastuksen yhteydessä on terveydenhoitajan ja lääkärin käytössä [MOVE -tulokset](#), ja vuoden 2017 aikana ne tulivat myös 1. ja 8. luokan terveystarkastuksiin.

Nuorisopalveluiden järjestämät tapahtumat ovat päihteettömiä. Nuorten hyvinvointi huomioidaan nuorisopalveluiden suunnitelmissa ja toteutuksissa. Vuoden 2015 aikana on otettu käyttöön ”kopin ottamisen” -toimintamalli, jonka avulla pyritään siihen, että nuori saa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa apua ongelmiinsa. Koulun ja nuorisotyön yhteistyötä on vahvistettu valtuustokauden aikana. Nuorisopalveluissa toteutetuista kyselyiden tuloksista voi lukea tarkemmin edellä mainitusta valtuustokauden hyvinvointikertomuksesta.

Nuorisotyöttömyden vähentäminen

Sastamalassa on valtuustokauden aikana tapahtunut positiivinen muutos alle 25 -vuotiaiden työttömyydessä, jossa laskua on 26,3 %.

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta t...	2013	2014	2015	2016

Sastamala - Hyvinvointikertomus - suunnitelma 2018 - 2021 Sastamala

Sastamala	16,20	18,90	18,90	17,50
Koko maa	14,60	16	17,30	17
Pirkanmaa	17,60	18,90	20,70	21,40
20000-39999 asukasta	18	19	21	20

Sastamalan nuorisotyöttömyys on vuoden 2017 tammikuusta vuoden 2018 tammikuuhun laskenut. Tammikuussa 2017 alle 25 - v työttömiä 155 ja tammikuussa 2018 106.

Sastamala on mukana alueellisessa työvoima- ja yrityspalvelujen kokeilussa. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen mukaisten palvelujen tuottamisvastuu on siirtynyt kokeilun ajaksi kunnille vuoden 2017 aikana. Pirkanmaan alueen kokeilussa kohderyhmänä ovat julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaiset työttömät työnhakijat, jotka eivät saa ansiosidonnaista päivärahaa.

Runsaa terveyspalveluiden käytön vähentäminen ja erityisesti psykiatristen palveluiden käytön syiden selvittäminen

Sastamalalaiset käyttävät runsaasti terveyspalveluja. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden 0-17 vuotiaiden määrä on laskenut, samoin lastenpsykiatrian avohoitokäynnit, mutta ne ovat selkeästi runsaammat vertailukuntiin nähden. Nuorisopsykiatrian avohoitopalveluiden käyttö on lisääntynyt.

Ikäihmisten palveluiden kehittäminen

Ikäihmisten palveluissa on panostettu erityisesti vuoden 2017 aikana matalan kynnyksen neuvontapalveluihin. Osana STM:n [Ikäneuvo - kärkihanketta](#) on otettu käyttöön neuvontapuhelin, johon voi ikääntynyt tai hänen läheisensä ottaa yhteyttä saadakseen neuvontaa ja ohjausta ikäihmisten palveluista. Toisena matalan kynnyksen neuvontapalveluna toimivia ikäpisteitä kehitetään [ns. Lähtötori - toimintamallilla](#); jokaiseen ikäpisteen kokoontumiseen on varattu aikaa henkilökohtaiseen neuvontaan ja ohjaukseen.

Liikuntapalvelut on yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa järjestänyt ikäihmisten Vertaisohjaaja -koulutusta ja tällä hetkellä koulutettuja ohjaajia on lähes 30. Vertaisohjaajat toimivat eläkeläisten liikuntaryhmien vapaaehtoisina ohjaajina. Eläkeläisillä on kuntosalien maksuton käyttöoikeus omatoimiseen kuntosalikäyttöön ja tämä on lisääntynyt huomattavasti.

Ikääntyneiden palveluissa on ollut käytössä vuodesta 2016 alkaen laaja toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointi, jossa hyödynnetään toimintakykymittaristo RAI:ta. RAI:n käyttäminen mm. kotihoito-, omaishoito- ja asumispalveluiden palvelutarpeen arvioinnissa osaltaan takaa sen, että arviointi tehdään ns. Vanhuspalvelulain 15 §:n mukaisessa laajuudessa kokonaisvaltaisesti. Myös em. palveluiden myöntämistä ohjaavat kriteerit perustuvat RAI -arvioinnin tuloksiin yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveystoimintakunnan päätöksen mukaisesti. RAI -arvioinnin tuloksiin pohjautuvat kotihoidon palvelu- ja hoitosuunnitelmat tehdään yhdessä asiakkaan kanssa ja siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan vähintään puolivuositain RAI -päivityksen yhteydessä.

Aiemmin ikääntyneiden palveluissa virheravitsemuksen riskiä ei välttämättä tunnistettu kaikkien osalta, eivätkä kaikki saaneet ohjausta virheravitsemuksen ehkäisyyn ja hoitoon. Virheravitsemuksen riskiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota neuvonnassa, asiakasohjauksessa, päivätoiminnassa ja kotihoidossa. Tunnistaminen on helpompaa RAI - arviointien myötä, sillä RAI:hin sisältyy arviointi virheravitsemuksen riskistä, jonka aktivoituessa tehdään lisäksi ravitsemusta arvioiva MNA. Lisäksi kotihoidossa kiinnitetään huomiota asiakkaiden riittävään nesteen saantiin ja asiakkaille on saatavilla laadukas tukipalvelun ateriapalvelu.

Kotihoidossa työskennellään asiakkaan voimavaroja hyödyntäen kuntouttavalla työotteella painottaen asiakkaan osallistamista, sosiaalista, fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Kotihoidon työhön on vakiintunut kotikuntoutus, joka toteutetaan kotihoidon fysioterapeutin, henkilöstön sekä asiakkaan yhteistyönä. Kotihoidon fysioterapeutti käy asiakkaan luona kartoittamassa kuntoutustarpeet ja laatii yksilöllisen kuntoutusohjelman. Asiakas toteuttaa ohjelmaa omatoimisesti tai kotihoidon /omaisen/läheisen avustuksella ja sen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan fysioterapeutin seurantakäynnillä. Kotihoidossa hyödynnetään myös kulttuurikuntoutusta sekä avustetaan ja kannustetaan asiakkaita ulkoilemaan.

Kotihoidossa on ollut käytössä kotihoidon mobiili ja siihen liittyvä toiminnanohjausjärjestelmä vuodesta 2013. Mobiili on matkapuhelimia hyödyntävä Pegasos potilastietojärjestelmän lisäsovellus, joka mahdollistaa mm. reaaliaikaisesti asiakastiedon saamisen, kirjaamisen ja tilastointien tekemisen. Mobiilin käyttö osaltaan lisää asiakaslähtöisyyttä ja turvallisuutta ajantasaisen tiedon ollessa aina hoitajan saatavilla.

Vaativaa kotihoitoa toteutetaan yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa kehittäen edelleen ns. seinättömiä palveluita ja kotisaattohoitoa sekä -sairaaloimintaa.

Vuonna 2017 Hopun palvelukeskuksen entisiin keittiötiloihin on korjattu tilat, joissa vuoden 2018 alussa aloitti Kunto-Hoppu. Kunto-Hopulla jaksohoitopaikat ovat käytettävissä maanantaista perjantaihin. Toiminnalla vahvistetaan asiakkaan voimavaroja, edistetään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä ja hyvinvointia. Kuntoutumista ohjataan yksilöllisen kuntoutumissuunnitelman ja jatkuvan

arvioinnin avulla sekä tuetaan ohjauksellisella ja kuntouttavalla työotteella.

Kunto-Hopun kuntosali on iltaisin ja viikonloppuisin 65+ vuotiaiden käytössä maksutta. Kuntosalin käyttö edellyttää henkilökohtaista kulkutunnistetta, ja niiden ennakkokyselyiden perusteella voidaan olettaa, että erityisesti ikäihmisille suunnitellun kuntosalin käyttö tulee olemaan erittäin runsasta.

Ikäihmisten omaishoidontuessa on vuonna 2017 aloitettu omaishoitajien terveystarkastukset yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa. Lisäksi on toteutettu omaishoitajien **OVET - valmennus** yhteistyössä Tampereen seudun omaishoitajat ry:n kanssa.

Ikäihmisten perhehoitoa on kehitetty vuodesta 2016 alkaen seudullisena yhteistyönä tuomaan lisää vaihtoehtoja lyhytaikaiseen hoitoon sekä omaishoitajien lomitukseen.

Ikäihmisten ympärivuorokautinen asuminen tuotetaan tehostettuna palveluasumisena Sastamalan seudun sosiaali- ja terveystalujen omissa yksiköissä ja palvelusetelillä hankittuna yksityisiltä palvelutuottajilta. Keskimääräistä odotusaikaa asumispalveluihin seurataan puolivuositain ja tiedot julkaistaan Sotesin verkkosivuilla. Ikäihmisten asumispalveluiden tavoite on, että asukkaana elämä jatkuisi mahdollisimman tavanomaisena vaikka hän siirtyy asumaan asumispalveluihin. Asukkaiden yksilölliset tarpeet ravitsemuksessa huomioidaan ja virheravitsemuksen riski sekä sen ohjaus ja hoito tunnustetaan ravitsemussuunnitelman mukaisesti. Kinestetiikka on voimavaraletyinen toimintamalli asumispalveluissa. Asumispalveluiden henkilökunta on käynyt kinestetiikan perus- ja syventävät kurssit ja asukkaille laaditaan yksilölliset kinestetiikkasuunnitelmat. Asukkaille kirjataan myös liikuntasuunnitelma palvelu- ja hoitosuunnitelmaan. Asukkaiden osallisuutta lisätään kodeissa kuukausittain pidettävillä asukaskokouksilla, joissa asukkaat antavat palautetta palveluista ja ilmaisevat toiveitaan sekä osallistuvat palveluiden kehittämiseen. Yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten kansalaisopisto ja seurakunta, järjestetään erilaista harrastustoimintaa asukkaille.

Kuntalaisten osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet suunnitteluun ja päätöksentekoon

Kansalaisvaikuttamisen työryhmä on järjestänyt kaupungin eri alueilla 2-3 asukastilaisuutta / vuosi, ja näissä on käsitelty ajankohtaisia tai kyseiselle alueelle kohdistuvia asioita. Sähköisiä asiointipalveluja on kehitetty mm. ottamalla käyttöön sähköinen kansalaisaloite -palvelu sekä kansalaisen asiointitili.

Kaupungissa toimii vanhusneuvosto, vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto ja -hallitus. Vanhusneuvosto on kokoontunut vuosittain 5-6 kertaa ja antanut lausuntoja merkittäviin ikäihmisiä koskeviin asioihin. Ikäpiste -toiminta perustuu ikäihmisten kanssa yhdessä suunniteltuun toimintaan. Vammaisneuvosto on kokoontunut valtuustokaudella 5 kertaa ja toiminut yhteistyössä eri viranomaisien kanssa sekä neuvoston näkemyksiä on kuultu mm. kuljetuspalveluasiassa. Nuorisovaltuustolla on edustajat kaupungin kaikissa toimielimissä, kansalaisvaikuttamisen työryhmässä, vammaisneuvostossa, kirjapääkaupunkityöryhmässä sekä oppilashuollon ohjausryhmässä. Ehkä merkittävin nuorisovaltuuston saavutus on ollut skeittiparkki -hankkeen käynnistäminen. Oppilaskunnat toimivat aktiivisesti kouluilla. Lasten ja nuorten huippukoukset on järjestetty vuosittain. Vaalivuosina on oppilaitoksissa järjestetty vaalipaneelit sekä varjovaalit. Maaseututoimi on järjestänyt eri puolilla kaupunkia maaseutuiltoja ja kylätilaisuuksia.

Liikuntapalveluissa toimii [Seuraparlamentti.pdf](#) ja seurafoorumi, joissa on edustajia liikunta- ja urheiluseuroista. Seuraparlamentin tavoitteena on vahvistaa ja tiivistää liikunta- ja urheiluseurojen ja kaupungin vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Parlamentti on asiantuntijaelin, jolla ei ole varsinaista päätäntävaltaa. Toiminta on alkanut toukokuussa 2016. Se kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa. Parlamentin edustajat valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja parlamentti valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan keskuudestaan. Kaupungin organisaatiosta toimintaan osallistuvat liikuntapalvelupäällikkö (asioiden esittely) ja liikuntakoordinaattori (sihteeri). Parlamentissa käsitellään seuraavia asioita:

- seuryhteistyön kehittäminen
- avustusperiaatteiden valmistelu
- näkemyksien tuominen vuoro- ja taksapolitiikkaan
- yhteisten tapahtumien ja tilaisuuksien suunnittelu, valmistelu ja järjestäminen
- uusien yhteistyömuotojen kehittäminen
- terveystalun- ja harrasteliikuntatoiminnan kehittäminen
- liikuntapaikkarakentamiseen vaikuttaminen
- lähiliikuntapaikkaverkoston kehittäminen
- liikuntavälineiden ja -tarvikkeiden keskitetty hankinta
- lausuntojen antaminen lautakunnalle
- lautakunnalta tuotujen asioiden selvittäminen ja valmistelu
- asiantuntijavierailut
- seurojen toiveet, tarpeet ja terveiset

Seurafoorumiin kutsutaan kaikki paikalliset urheiluseurat ja se kokoontuu 1-2 kerta vuodessa. Osallistujia on vuosittain 25-35 henkilöä (14-18 seuraa). Foorumissa käsitellään mm. seuraparlamentissa käsiteltyjä asioita, avustuksia, investointeja, suunnitelmia, kehitysvaihtoehtoja, yhteiset tapahtumat ja tilaisuudet, ajankohtaiset liikunta-asiat, seurojen toiveiden ja tarpeiden kuuleminen. Seurafoorumissa valitaan uudet jäsenet seuraparlamenttiin. Liikuntapalveluista toimintaan osallistuvat liikuntapalvelupäällikkö ja

liikuntakoordinaattori.

Yleisötapahtumia on järjestetty kaupungin toimesta lukuisia vuosittain; miesseminaari, ikäihmisten virkistystapahtumat, Syysvinkki, vanhustenviikon tapahtumat, Servin ikääntyneille järjestämiä tapahtumia, hyvinvointiviikon sekä hyvinvointipäivien tapahtumat. Tapahtumat on järjestetty kaupungin eri toimialojen toimesta tai yhdessä eri toimijoiden kanssa. Perhepalveluverkosto on käyttänyt toiminnan kehittämisessä kokemusasiantuntijoita eli palveluiden käyttäjiä. Yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa on suunniteltu perhepalveluverkoston internet-sivut, joihin yhdistettiin sekä kaupungin, sosiaali- ja terveystieteiden että kolmannen sektorin toimijoiden sivut yhdeksi kokonaisuudeksi.

Muita kuntalais- / asiakas- / kokemusasiantuntijaraateja ei ole perustettu. Valtuustokaudella lienee tarpeen tarkastella kuntalaisten ja asiakkaiden vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien uusia vaihtoehtoja.

Valtuustokauden aikana oli europarlamenttivaalit, joissa äänioikeuttaan käytti 38,1 % ja eduskuntavaalit, joissa äänioikeuttaan käytti 68,1 % äänioikeutetuista.

Valtuustokaudella Sastamalan kaupungille jätettiin kuntalaisaloitteita 43 kpl ja palautteita 616 kpl.

Yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden kehittäminen

Sastamalassa uudet kadut rakennetaan esteettömiksi. Erityisesti Vammalan alueella peruskorjataan systemaattisesti vanhoja katuja ja työn yhteydessä väylät rakennetaan esteettömiksi.

Kokoojakaduille rakennetaan yleensä aina erillinen kevyenliikenteen väylä, joka eriyttää kevytliikenteen moottoriajoneuvoliikenteestä ja mahdollistaa kevytliikenteelle paremmat ja turvallisemmat yhteydet. Puuttuvien kevytliikenneväylien rakentaminen ja yhtenäinen kevytliikenneväyläverkosto ovat lähivuosien tavoitteena.

Katuvalaistuksen saneeraus nykyaikaiseksi tuo energiansäästöä ja parantaa väylien käytettävyyttä ja turvallisuutta.

GPS-paikannukseen perustuvalla työkoneiden seurannalla pyritään turvaamaan laadukas ja oikea-aikainen väylien talvihoito. Luukkudentorjuntahiekan oikea-aikainen poisto on tärkeä tavoite keväisen katupölyn vähentämisessä.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat toteutuneet lähes aina tavoitteen mukaisesti eli 90 %:sti. Tarkastusten toteuman ja käytännön tiedon perusteella voi sanoa, että yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy on saatu kohtuudella hoidettua.

Ympäristönsuojelun toimesta on luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvattu kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virkeitä antava elinympäristö. Merkittävimpiin toimintoihin on vaikutettu ympäristölupamenettelyn avulla ja muutoin valvonnallisilla toimenpiteillä.

Eläinlääkintähuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä. Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan lakia sovelletaan kuntien järjestämiin eläinlääkäripalveluihin sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydelliseen valvontaan, muuhun elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaan, eläintenpidon terveydelliseen valvontaan, eläintautien vastustamiseen. Eläinlääkintähuollon resurssit ovat hyvät ja päivitysrinki toimii hyvin.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Hyvinvointijohtamisen uudistaminen on tarpeen tulleiden ja tulevien muutosten vuoksi.

Palveluiden ja hyvien toimintamallien säilyttäminen ja kehittäminen, joista erityisesti edellisen valtuustokauden aikana kehitettyä [perhepalveluverkostomallia](#) kehitetään edelleen ja säilytetään hyvät toimintakäytännöt sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. Perhepalveluverkosto toimii kiinteässä yhteistyössä valtakunnallisen [Pirkanmaan alueen Lape -hankkeen](#) kanssa.

Ikäihmisten palveluissa jatketaan panostamista alkuvaiheen ohjaukseen, jonka avulla myöhennetään raskaampien palveluiden tarvetta. Asiakasohjauksella ja Ikäpisteiden kehittämisellä on tässä keskeinen rooli. Hallituksen kärkihanke I&O [Ikäneuvo -hanke](#) Pirkanmaalla on merkittävä osa ko. kehitystyötä. Ikäihmisten kotona asumista tukevan kuntouttamisen palvelumuotoja monipuolistetaan mm. kotikuntoutuksen, Kunto-Hopun ja Tk-sairaala osasto 3:n lyhytaikaishoidon kehittämistyöllä sekä tukemalla ikäihmisten omatoimista liikuntaa. Laaja-alaisella palvelutarpeen arvioinnilla RAI-järjestelmää hyödyntäen varmistetaan palveluiden oikea-aikainen kohdentaminen ja hoitotyön kehittäminen. Asumispalveluissa juurrutetaan voimavaralähtöistä työskentelymallia mm. kinestetiikan avulla.

Sote-palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden kannalta tärkeää on hyvinvointikampuksella olevien palveluiden jatkuminen ja monipuolistuminen sekä digitaalisten palveluiden kehittäminen ja niiden käytön oppiminen.

Hyvinvointityössä voidaan hyödyntää Pirkanmaan sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikön kokoaman työryhmän luomaa [hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluverkko](#) -mallia.

Elintapaohjauksen vahvistaminen on pääpainopistealue tulevalle valtuustokaudella jatkamalla [Terve ja liikkuva Sastamala](#) -teemalla erityisesti ravitsemukseen ja liikuntaan painottuvaa työtä sekä osallistamalla Pirkanmaan alueen [VESOTE](#) -hankkeeseen, jossa keskitytään ravitsemus- ja liikunta- sekä uniasioihin sekä rakennetaan elintapaohjausta antavien tahojen palvelutarjotinta ensin

kuntakohtaisesti ja sitten koko Pirkanmaan alueelle.

Elintapaohjauksen tarpeen osoittavat myös [kouluterveyskyselyn](#) ja alueellisen [terveyskyselyn 2013-2015](#) tulokset.

Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien kehittämiseen panostaminen (vrt. kuntalaki 22 §);

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

OSA II: HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2018 - 2021

Sastamalan kaupungin strategian 2018-2021 toimeenpano toteutetaan kolmen ohjelman / suunnitelman kautta; elinvoimaohjelma, hyvinvointisuunnitelma ja kaupunkirakennesuunnitelma. Näiden pohjalta asetetaan konkreettiset vuosittaiset tavoitteet taloussuunnitelmassa ja -arviossa.

Kaupungin kaiken toiminnan tavoite on asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Elinvoimaohjelman ja kaupunkirakennesuunnittelun mukainen toiminta on sidoksissa kuntalaisten hyvinvointiin. Elinvoima luo hyvinvointia ja hyvinvointi luo elinvoiman lisääntymismahdollisuuksia ja sitä kautta tuloja kunnalle palvelujen järjestämiseksi, hyvinvoivia työntekijöitä sekä osaamisen kehittymistä koulutuksen ja työnannon kautta. Kaupunkirakennesuunnittelulla luodaan puitteet hyvään elinympäristöön, suunnitellaan houkuttelevia asumisyhteisöjä ja palvelupisteiden sijaintia sekä palvelujen saavutettavuutta.

Ohjelmien toteutumista raportoidaan valtuustolle.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Sastamalan strategian 2018-2021 painopisteet ja linjaukset löytyvät liitteestä [Hyvän elämän maaseutukaupunki.pdf](#).

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohtjelmat ja -suunnitelmat

[Ravitsemussuunnitelma 2018-2019.pdf](#), päivitetty 2018 ja hyväksyntäprosessissa

Terveystuunnitelma, päivitys syksyllä 2018

Terve ja liikkuva Sastamala [Toimintasuunnitelma.pdf](#) [Toimialakohtainen suunnitelma.pdf](#)

[Kotouttamisohjelma](#)

[Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2015-2019](#), päivitys 2018

[Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma 2017-2019](#), päivitys 2018

[Eläinlääkintähuollon ohjelma \(EHO\) 2015-2019](#)

Hyvinvointityössä huomioidaan myös Pirkanmaan alueelliset hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat:

[Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2017 - 2020](#)

[Pirkanmaan alueellinen terveyden edistämisen suunnitelma](#)

[Pirkanmaan alueellinen ravitsemussuunnitelma](#)

[Pirkanmaan alueellinen terveystuennasuunnitelma](#)

[Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma](#)

[Pirkanmaan alueellinen mielenterveys- ja päihdestrategia](#)

[Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluverkko](#)

6 Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu tärkeimmät painopistealueet, joiden avulla pyritään valtuustokauden aikana vaikuttamaan kaupunkilaisten hyvinvointiin ja sen kehittymiseen positiiviseen suuntaan sekä vähentämään asukkaiden välistä eriarvoisuutta hyvinvoinnissa huomioiden lainsäädännön vaatimukset ja rahoitusmahdollisuudet. Kehittymistä ei tapahdu kuitenkaan vain kaupungin toiminnalla vaan kaupunkilaisten omalla panostuksella on merkittävin vaikutus hyvinvointiin. Kaupunki luo puitteet hyvinvoinnin kehittymiselle.

Suunnitelman alussa on lyhyesti kuvattu kutakin painopistettä ja suunnittelutaulukossa on tarkempi kuvaus tavoitteista, toimenpiteistä, vastuutahoista ja mittareista.

Hyvinvointijohtamisen uudelleen organisointi

Hyvinvointityön johtamisessa on tapahtunut muutos vuoden 2018 alusta lähtien, kun yhteistyö Punkalaitumen kanssa strategisen suunnittelun ja seurannan osalta on päättynyt. Elämänhallintatyöryhmän (Punkalaitumen ja Sastamalan yhteinen strateginen työryhmä) toiminta on loppunut ja Sastamalan hyvinvointityön johtaminen ja päätöksenteko organisoidaan uudelleen huomioiden myös tuleva sote- ja maakuntauudistus. Tähän liittyy myös hyvinvointikoordinaattorin tehtävän ja resurssin määrittäminen.

Hyvinvointisuunnitelman, vuosittaiset raportit hyvinvoinnista sekä valtuustokauden hyvinvointikertomuksen hyväksyy valtuusto. Nämä asiakirjat käsitellään myös yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveystuennakunnassa sote- ja maakuntauudistukseen asti (Terveydenhuoltolaki 12 §).

Hyvinvointityön kokonaisorganisointi kaupungin toiminnassa toteutetaan niin, että konsernin johtoryhmä on koko kaupungin hyvinvointityön kokonaisuutta käsittelevä hyvinvointiryhmä ja sen toimintaa tukevat alatyöryhmät, kuten perhepalveluverkoston ohjausryhmä, lakisääteinen nuorten palvelu- ja ohjausverkosto (Nupave), ravitsemusohjausryhmä. Alatyöryhmiin pyritään saamaan jäseniksi myös kuntalaisia / järjestöjen edustajia / yritysten ja muiden yhteistyökumppanien edustajia. Hyvinvointiryhmä tarvittaessa määrittelee vastuutahoja / vastuuhenkilöitä. Vastuutahotarkastelu tehdään sote- ja maakuntauudistuksen jälkeen tarvittaessa uudelleen keväällä 2020. Tällä hetkellä laatujohtajan tehtävään on yhdistetty hyvinvointikoordinaattorin tehtävä. Terveystuennaa ja hyvinvointia edistävästä liikunnasta vastaa liikuntapalvelut. Ennalta ehkäisevästä päihdetyöstä vastaa sosiaali- ja terveystuennat / perhetyöntekijä.

Järjestöyhteistyön kehittämiseksi ja organisoiduksi toteuttamiseksi valmistellaan yhdessä järjestöedustajien kanssa kirjallinen järjestöyhteistyöohje.

Päätösten ennakkoarviointimenettelyä (eli EVA), (Terveydenhuoltolaki 11 § ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7 §. [Kuntaliiton suositus](#)) koskeva toimintamalli otetaan johtoryhmän käsittelyyn ja valmistellaan johtamisen päätöksentekoon. EVA -ohjeet päivitetään ja järjestetään EVA -koulutusta esittelijöille ja esitysten valmistelijoille sekä päätöksentekijöille.

Sote- ja maakuntauudistuksen jälkeen kunnan hyvinvointityöhön on mahdollista saada valtiosuutta ns.[HYTE -indikaattorien.pdf](#) tulosten perusteella. Valtiosuutta tulee sitä enemmän, mitä paremmin kunta on hyvinvointityössään onnistunut. Toiminnassa huomioidaan valtiosuuden saamiseen liittyvät kriteerit.

Turvallisuustilanteen selvittäminen ja toimenpiteistä päättäminen

Turvallisuusasioita hyvinvoinnin osatekijänä tulisi huomioida nykyistä enemmän. Jokainen toimiala vastaa omalta osaltaan turvallisuusasioista yhdessä muiden toimialojen ja muiden turvallisuudesta vastaavien tahojen kanssa. Turvallisuuksiin liittyvät mm. kotien turvallisuuteen, katuturvallisuuteen, liikenneturvallisuuteen, ennaltaehkäisevään väkivaltatyöhön sekä maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyviä asioita. HYTE -kertoimen indikaattoreissa, joihin hyvinvointityön rahoitus jatkossa perustuu, tuodaan esiin paikalliseen turvallisuussuunnitelmaan liittyvä käsittely ja toimenpiteistä päättäminen kunnanhallituksessa tai valtuustossa.

Lounais-Pirkanmaan viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma valmistuu alkuvuodesta 2018 ja tämä on osa turvallisuustyötä.

Sote-palvelujen kehittäminen kaupungin alueella

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä laaja-alaisesti jatketaan tavoitteena luoda Sastamalaan yksi Pirkanmaan merkittävistä sotealueista tulevassa sote- ja maakuntauudistuksessa. Kehittämisessä keskeisiä toimijoita ovat Sastamalan kaupunki, Sotesi, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ja maakuntavalmistelu paikallista yritystoimintaa unohtamatta. Sastamalan keskustassa toimiva Sotesin ja Tays Sastamalan yhteinen hyvinvointikampus nivoo yhteen toimintoja, jotka sote- ja maakuntauudistusta koskevien lakiluonnosten perusteella tulevat kuulumaan laaja-alaisesti sekä tulevien liikelaitosten että sote-keskusten palveluvalikkoihin. Hyvinvointikampuksen toiminnan kehittäminen ja turvaaminen kaupungin ja sotetoimijoiden yhteistyönä myös tulevaisuudessa on keskeistä sekä alueen väestön palvelutarpeiden turvaamiseksi että elinkeinopoliittisesti voimakkaan työllisyysvaikutuksen takia.

Hyvien käytäntöjen mukaisen toiminnan toteuttaminen ja kehittäminen

Hyvinvoinnin edistämistyöstä on olemassa monia hyviä käytäntöjä, joilla on todettu olevan vaikuttavuutta. Näitä kehitettyjä hyviä käytäntöjä otetaan käyttöön tai jo aloitettujen mallien käyttöä jatketaan ja pyritään saamaan kuntalaisvaikutuksia hyvinvoinnissa positiiviseen suuntaan. Pirkanmaan sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa hyvinvoinnin edistämiseksi on valmisteltu viisi hyvää käytäntöä, jotka pyritään juurruttamaan koko maakunnan alueelle ennen vuotta 2020. Mallit ovat: Arkeen Voimaa toimintamalli, Perheiden talo osana perhekeskustoimintamallia, Koulujen ruokailutoimikuntamalli, Hyvinvointia yhdyskuntasuunnittelulla sekä Hyvinvointia edistävät lähetteet -käytäntö. Vastaavien toimintakäytäntöjen toteutuminen on osittain alkanut Sastamalassa ja niiden mallien, jotka vielä eivät ole käytössä, käyttöönottoa arvioidaan.

Terveellisten ja aktiivisten elintapojen edistäminen

Hyvinvoinnin edistämässä kunkin kuntalaisen oman hyvinvoinnin kannalta elintavat ovat merkittävien yksittäinen hyvinvointiin vaikuttava tekijä, mutta samalla myös kunnan ja yhteiskunnan kustannuksiin vaikuttava tekijä. Nuorena opitut ja toteutettavat elintavat rakentavat pohjaa tuleville elintavoille ja hyvinvoinnille.

Säännöllinen ja monipuolinen liikunta edistää terveyttä, toimintakykyä ja hyvinvointia. Kaupungin liikuntapalvelut kannustavat ja ohjaavat monipuolisiin liikuntapalveluihin ja -harrastuksiin järjestämällä riittävät ja tarkoituksenmukaiset harrastusmahdollisuudet kaikille kuntalaisille sekä monipuolista liikunnanohjausta ja tiedotusta sekä yhteistyöprojektien toteuttamista yhteistyössä paikallisten liikuntajärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Paikallisten liikuntaseurojen tukeminen sekä liikuntapaikkojen hoito, kunnossapito ja rakentaminen ovat myös hyvin tärkeässä roolissa.

Sastamalan kaupungin Terveysliikuntaohjelma päivitetään seuraavan toimintakauden aikana. Tavoitteena on olemassa olevien terveyttä ja hyvinvointia lisäävien toimenpiteiden jatkaminen ja edelleen kehittäminen. Pääpainopisteenä tulevat olemaan liikuntaneuvolatoiminta, ohjattu liikuntatoiminta kaikki ikäluokat huomioiden, toimenpiteet ja yhteistyö koululiikuntatoiminnan edelleen kehittämiseksi, vertaisohjaaja-toiminnan jatkaminen ja kehittäminen, seuraparlamentti- ja seurafoorumitoiminnan jatkaminen sekä aktiivinen liikuntapaikkarakentaminen ja liikuntapaikkojen kunnossapito.

Lasten nuorten ja lapsiperheiden elintavoista tehdyistä kyselyistä (mm. kouluterveyskyselyt) sekä terveystarkastuksista nousee esiin tietoja mm. päihteiden käyttöön, ruokailuun, liikuntaan ja ylipainoon liittyen, joiden perusteella on tarpeen tarjota elintapaohjausta. Jo edellisen valtuustokauden aikana todettiin tämä ja aloitettiin Terve ja liikkuva Sastamala -teemalla eri kaupungin toimialojen sekä kolmannen sektorin yhteinen toiminta, joka tulee olemaan tämän valtuustokauden hyvinvointityön merkittävin painopistealue. Teemaan sisältyy myös osallistuminen Seinäjoen Lihavuus laskuun -ohjelmaan pilottikuntana.

Vanhemmat tarvitsevat tukea ja opastusta ohjataksaan lapsia ja nuoria riittävän jämakästi terveellisempien elämäntapojen suuntaan. Myös vanhempien omalla esimerkillä on valtava voima. Kouluruokailulla ja koululiikunnalla ei tässä tilanteessa saada riittävästi aikaan, mutta kouluruokailuun ja koululiikuntaan panostaminen on osa tätä työtä. Kouluterveyskyselyn elintapoihin liittyvää [yhteenvetoa](#).

[Roti-toimintamallilla](#) pyritään vaikuttamaan päihteiden käyttöön ennaltaehkäisevästi. Lisäksi arvioidaan [lausunnon antaminen anniskelulupiin -toimintamallin](#) käyttöön ottoa.

Taiteella ja kulttuurilla on positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen. Kulttuurihyvinvointia edistämällä voidaan tukea ihmisten toimintakykyä ja osallisuutta yhteiskuntaan. Kulttuurihyvinvointiin panostamalla voidaan saada aikaan merkittäviä yhteiskunnallisia säästöjä. Tutkimusnäyttöä taiteen ja kulttuurin vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin on runsaasti. Pirkanmaalle on laadittu alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Ensimmäisenä Suomessa otetaan käyttöön suositus, jossa jokaiselle ihmiselle suositellaan taiteeseen ja kulttuuriin osallistumista vähintään 100 minuutin ajan viikossa.

Kirjastopalvelut tarjoavat hyvinvoinnin aineksia niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin. Sastamalan kaupunginkirjasto edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin tarjoamalla asiakkaiden käyttöön monipuolisia aineistoja, tietoa ja kulttuurisisältöjä. Kirjasto tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedonhankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Kirjasto edistää lukemista ja kirjallisuutta. Monipuolisen lukutaidon omaaminen on perusvalmius, jota ilman kuntalaisten hyvinvointi nykyisessä yhteiskunnassa on vaikeaa. Erityisesti kaunokirjallisuuden lukemisen on todettu lisäävän mm. yksilöiden empatiakykyä. Tietopalvelu ja aineistojen saatavuus ovat opiskelijoille tärkeitä opinnoissa menestymisen kannalta. Kirjaston palvelut voivat edesauttaa ja nopeuttaa

ammattiin valmistumista huomattavasti. Kirjastot tarjoavat myös maksuttomia tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelemiseen ja kansalaistoimintaan. Kirjastot tukevat osallisuutta ja yhteisöllisyyttä järjestämällä erilaisia tapahtumia ja toimintaa kaikenikäisille.

Sastamalan Opiston lapsille ja nuorille suunnattu monipuolinen harrastustoiminta tarjoaa jokaiselle vaihtoehtoja löytää oma, elinikäinen tapa edistää hyvinvointia ja terveyttä. Opiston tarjonnasta löytyy liikuntakerhoja ja tanssikursseja, musiikin yksittäis- ja ryhmäopetusta sekä taiteen perusopetusta, jota tarjotaan neljässä eri taiteen lajissa: kuvataiteessa, käsityötaiteessa, tanssissa sekä teatteritaiteessa. Taiteen perusopetukseen sisältyvät esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Opetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. Oppiminen on kaikilla taiteenaloilla kokonaisvaltainen ja vuorovaikutteinen prosessi, joka kehittää oppilaan tietoja ja taitoja monipuolisesti. Se on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvu ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Harrastaminen Sastamalan Opistossa on mahdollista kaikille perheen tulotasoon katsomatta. Lasten ja nuorten aktiivimaksulla (42 €) alle 18-vuotias voi opiskella lukukauden ajan kaikilla haluamillaan kursseilla. Pienituloisten perheiden lapset saavat saman oikeuden 15 euron hintaan. Sastamalan Opisto on vahva toimija kaupungin kulttuurielämässä järjestäen tapahtumia, näyttelyitä ja näytöksiä ympäri laajaa Sastamalaa. Tapahtumien ja opetustoiminnan kautta opisto pitää yllä ja paikallista kulttuuriperinnettä.

Sastamalan musiikkiopisto tarjoaa musiikkiharrastuksen kautta elämänlaatua parantavia ja ylläpitäviä palveluja painopisteen ollessa lapsissa ja nuorissa. Musiikkiharrastuksen kautta lapsi ja nuori saa koko elämänsä ajaksi rakennuspuuta aktiiviseen ja eettisesti kestäväan elämään. Musiikkikasvatuksen on tutkimuksissa todettu tukevan lapsen persoonallisuuden kehittymistä, vahvistavan kasvavan nuoren minäkuvaa ja antavan tärkeitä elämänhallinnan työkaluja. Musiikki harrastuksena edistää monin tavoin terveyttä ja hyvinvointia, ja sitä harrastavat elävät pidempään ja terveempinä. Ennaltaehkäisevä terveydenhoito vähentää sosiaali- ja terveydenhoitokuluja. Musiikin harrastaminen kehittää sosiaalisia taitoja, joita tarvitaan mm. työelämässä. Yhdessä tekeminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja on merkittävä syrjäytymisen ehkäisijä.

Ikäihmisten ravitsemukseen kiinnitetään huomiota koko ikäihmisten palveluketjussa aina neuvonnasta, asiakasohjauksesta, kotihoidosta asumispalveluihin asti. Tunnistaminen on helpompaa RAI -arviointien myötä, sillä RAI:hin sisältyy arviointi virheravitsemuksen riskistä, jonka aktivoituessa tehdään lisäksi ravitsemusta arvioiva MNA. Ikäihmisten palveluissa jatketaan RAI -järjestelmän hyödyntämistä sekä yksilötason hoito- ja palvelusuunnitelmissa että hoitotyön jatkuvassa kehittämistyössä (vrt. RAI -laatuindikaattorit). Ikäihmisten palveluissa painotetaan, että oikeat asiakkaat ovat oikeissa palveluissa oikeaan aikaan. Ikäihmisten palveluissa käytetään monimuotoisia kuntoutuspalveluita ikäihmisten elämänlaadun turvaamisessa ja parantamisessa (omatoimiset ryhmät, kuntoutus, lyhyaikaiset jaksot). Säännöllisten palveluiden piirissä olevien ikäihmisten toimintakykyä vahvistetaan voimavaralähtöisellä työskentelyllä mm. kinestetikkaa hyödyntäen.

VESOTE -hankkeeseen osallistuu työntekijöitä terveys- ja liikuntatoimen sektorilta. Hankkeessa saadaan koulutusta elintapaohjaukseen ja valmistellaan elintapaohjausta antavien toimijoiden yhteysverkosto, jota voidaan hyödyntää elintapaohjauksen toteuttamisessa.

Ravitsemussuunnitelma on päivitetty kevään 2018 aikana. Ravitsemussuunnitelmaan on kirjattu kaupungin eri toimijoiden, jotka ovat tekemisissä ravitsemusasioiden kanssa, tavoitteet, toimenpiteet ja tavoitteiden toteutumisen seuranta. Ravitsemussuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuoden 2019 hyvinvointiraportissa.

Hyvinvointi-investoinnit

Päiväkotien piha-alueiden kunnostus liikuntaan kannustavaksi ja mahdollistavaksi

Leikkipuistojen kunnostukset ja rakentaminen

Varilan koulu

Koulujen piha-alueiden kunnostusta liikuntaan kannustavaksi ja mahdollistavaksi

Liikuntapaikkojen kunnostukset ja rakentaminen

Rakennettavat kadut ovat esteettömiä

Kevyen liikenteen väylien rakentaminen

Hyvinvointijohtamisen uudellen organisointi

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Kuntalaisten / asiakkaiden mukaan ottaminen palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen	Palveluiden kehittämiseen perustetaan asiakasraateja / foorumeja, tmv	Toimialajohtajat	Toteutuneet toimintamallit / kokoontumiskerrat

Järjestöyhteistyön kehittäminen	Tehdään yhteistyöohje järjestöjen edustajien kanssa	Konsernihallinto ja hyvinvointikoordinaattori	Toteutunut / ei toteutunut
EVA (päätösten vaikutusten ennakoarviointi) - menetelmän käyttäminen	Päivitetään EVA -ohjeet, joissa määritellään, millaisten päätösten yhteydessä EVA -arviointi tehdään ja mitkä näkökulmat arvioinnissa toteutetaan	Konsernin johtoryhmä ja hyvinvointikoordinaattori	Toteutuneet arvioinnit
	Hallituksen, lautakuntien / johtokuntien sekä niiden esittelijöiden ja esitysten valmistelijoiden EVA -menettelyyn kouluttaminen	Hallituksen, lautakuntien ja johtokuntien esittelijät	Toteutunut / ei toteutunut
Hyvinvoinnin edistämisen yhdyspintojen rakentaminen maakunnan ja sote-alueen kanssa ennen vuotta 2020	Yhdyspinnat (kunta- maakunta/sote-alue) määritelty ja toimintakäytännöt sovittu	Toimialajohtajat tai heidän nimeämänsä henkilöt sekä hyvinvointikoordinaattori	Toteutunut / ei toteutunut
Tulevaan hyvinvointityön rahoitusmalliin valmistautuminen (HYTE -kerroin)	Rahoituksen saamisen edellytyksenä olevien tehtävien arviointi ja toteuttaminen	Toimialajohtajat ja hyvinvointikoordinaattori	HYTE -indikaattoritulokset

Turvallisuustilanteen selvittäminen ja toimenpiteistä päättäminen

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Turvallisuustyön integrointi osaksi hyvinvointityötä	Turvallisuustilanteen päivitys vuonna 2020	Konsernihallinto	Toteutunut / ei toteutunut

Palveluiden kehittäminen kaupungin alueella

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden sujuva toteutuminen	Perhepalveluverkoston toiminnan kehittäminen ja yhteistyö sote-alueen kanssa	Perhepalveluverkoston ohjausryhmä	Asiakaspalaute palveluista Hyvinvointi-indikaattorien positiivinen kehitys Verkostoanalyysi (arvio verkostotyön vaikuttavuudesta) MUKI-hanke
Hyvinvointikampuksen, jossa monipuoliset sosiaali- ja terveyspalvelut, kehittäminen	Yhteistyö eri palveluntuottajien kesken ja tarvittavat sopimukset sote-alueen kanssa	Konsernihallinto Sosiaali- ja terveystoimi	Toteutunut / ei toteutunut

Hyvien käytäntöjen mukaisen toiminnan toteuttaminen ja kehittäminen

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Arjen haasteita (elämähallintahaasteita) omaavien aikuisten arjen hallintataitojen parantaminen	Arkeen Voimaa -toimintamallin käyttö elämähallinnan ohjauksessa aikuisille	Sosiaali- ja terveystoimi / Arkeen Voimaa -toimintamallityöhön koulutettu yhteyshenkilö	Toteutetut ryhmät lkm Ryhmään osallistujien palaute vaikuttavuudesta
Vanhemmuuden tukeminen ryhmämuotoisen ja vertaistuellisen toiminnan avulla	Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmän järjestäminen	Sosiaali- ja terveystoimi / lapsiperheiden sosiaalipalvelut	Perheiden määrä, jonossa olevat perheet Tyytyväisyys ryhmään
Arjen- ja elämähallinnan edistäminen lapsiperheissä vapaaehtoistyöllä	Rinnallakulkija -toiminta, tukihenkilö lapsiperheen vanhemmalle	Sosiaali- ja terveystoimi / lapsiperheiden sosiaalipalvelut ja Sastamalan seudun mielenterveysseura	Asiakasperheiden määrä Asiakkaiden tyytyväisyys toimintaan
Perheiden liikuntaohjauksen tehostaminen terveytensä kannalta liian vähän liikkuville perheille	Perheliikuntaneuvola -toimintamalli	Sivistystoimi / liikuntapalvelut	Toiminnassa olevien perheiden määrä
	Kohdenneet perheliikuntavuorot, liikuntasalit ja -kentät	Sivistystoimi / liikuntapalvelut	Toimintaan osallistuvien perheiden määrä

Terveellisten ja aktiivisten elintapojen edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Aktiivisten ja terveellisten elintapojen edistäminen	Terve ja liikkuva Sastamala -toimintasuunnitelman mukaan	Perhepalveluverkosto	Suunnitelman mukaiset mittarit
	Suunnitelma harrastustoiminnan kehittämisestä Sastamalan kaupungissa (harrastustakuu)	Nuorisotyön päällikkö ja työryhmä	Suunnitelman mukaiset mittarit
Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelman suosituksen tunnetuksi tekeminen. Suunnitelmassa jokaiselle ihmiselle suositellaan taiteeseen ja kulttuuriin osallistumista vähintään 100 minuutin ajan viikossa. Taiteella ja	Tiedotus ja markkinointi suosituksesta ja sen toteuttamismahdollisuuksista eri kanavissa muille toimijoille ja kaikille kuntalaisille.	Kaikki toimijat	Markkinointitoimenpiteiden määrä. Kävijöiden määrä. Saatu kuntalaispalaute.

kulttuurilla tarkoitetaan tässä toimintaa, jossa ihminen käyttää omaa luovuuttaan tai osallistuu taiteeseen ja luovaan toimintaan.			
Ikääntyneiden elämänlaadun ylläpitäminen ja vahvistaminen monipuoisella neuvonnalla, ohjauksella ja palveluilla	Palvelutarpeen ennaltaehkäiseminen Ikäpiste toiminnan kehittäminen Asiakasohjauksen kehittäminen Voimavaralähtöinen työskentely Oikea-aikaiset palvelut	Sosiaali- ja terveystoimi / ikäihmisten palvelut	Ikäpisteiden kävijämäärät Asiakasohjauksen asiakasmäärät Palvelun saaneista kriteerit täyttäviä %:a uusista asiakkaista (RAI) Kinestetiikkakoulutuksen saaneiden työntekijöiden lkm Kotihoidon päivittäisten (käynnit 7pv/ vko) säännöllisten käyntien piiriin tuloikä
	Voimaa Vanhuuteen - ohjelman jatkaminen; vertaisohjaajien koulutus, työryhmätoiminta	Sivistystoimi / liikuntapalvelut Sosiaali- ja terveystoimi	Vertaisohjaajien lkm Toimintaryhmien lkm
Päihteiden käytön aloittamisen ehkäiseminen	Roti - toimintamallin tehokas käyttäminen	Perhepalveluverkosto: sosiaali- ja terveystoimi ja sivistyspalvelut	Toteutettujen keskustelujen määrä Omin Jaloin ja Valomerkki - menetelmissä
Alkoholin riskikäyttö, tupakkatuotteiden ja huumausaineiden käyttö vähenevät	Päihteiden käytön ja tupakoinnin haittoihin liittyvän tiedon jakaminen	Toimialajohtajat / Sivistys ja Sosiaali- ja terveystoimi	Päihdeindikaattorit Kouluterveyskyselyn päihteisiin ja tupakointiin liittyvät indikaattorit

Hyvinvointi-investoinnit

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointimittarit
Liikuntamahdollisuuksien parantaminen	2018 Karkun koulun monitoimiareenan rakentaminen Kiikan urheilukentän ja kuntoradan kunnostaminen Hopun jääkiekkokaukalon uusiminen Kaalisaaressa liikuntapaikkasuunnitelma	Sivistystoimi / liikuntapalvelut Tilakeskus	Toteutunut / ei toteutunut

	Uuden uimahallin tarveselvitys		
	2019 - alustavat suunnitelmat Liikuntapaikkojen rakentaminen erikseen määriteltävän suunnitelman mukaisesti Varilan liikuntahallin rakentaminen	Sivistystoimi / liikuntapalvelut Tilakeskus	
Hyvinvointia edistävän infrastruktuurin rakentaminen	Esim kevyen liikenteen väylät ja valaistuksen parantaminen	Tekninen toimiala	
Rakennetaan uuden oppimiskäsityksen mukainen koulu, joka tukee oppilaan aktiivisuutta ja hyvinvoinnin lisäämistä	Varilan koulun rakentaminen	Sivistystoimiala ja tekninen toimiala	

OSA III: VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua 16.04.2018

7 Suunnitelman laatijat

Aho Jari, liikuntapäällikkö

Alajoki Elina, talousjohtaja

Ekonen Risto, ympäristöterveydenhuollon johtaja

Kares Pekka, kasvatusjohtaja

Kelkka Satu, ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilö

Korkeamäki Jussi, johtava ylilääkäri

Marttila Mervi, asumispalvelujohtaja

Ollinpoika Mari, kotihoitojohtaja

Parto-Koski Marja-Leena, hyvinvointikoordinaattori

Pietilä Tarja, pääluottamusmies, henkilöstön edustaja

Rautava Tapio, hallintojohtaja

Rantanen Pirita, perhepalvelukoordinaattori

Tryyki Päivi, sosiaali- ja terveysjohtaja

Vainiomäki Kauko, yhdyskuntatekniikan päällikkö

8 Suunnitelman hyväksyminen

- sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyslautakunta 27.3.2018
- Sastamalan kaupunginhallitus 12.3.2018 (suunnitteluasiat) ja 9.4.2018
- Sastamalan kaupunginvaltuusto 16.4.2018

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua 16.04.2018